

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

MOPHATO 12

SETSWANA PUO YA GAE (HL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

TLHAKOLE/MOPITLWE 2018

MEMORANTAMO

MADUO: 80

Memorantamo o, o na le ditsebe di le 20.

KAROLO YA A: POKO**MELODI YA POKO – RM Ramagoshi****POTSO 1 (POTSO YA TLHAMO)**

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 10 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

'KGOLEGELO' – MTM Seate

- Mmoki o tlhagisa maikutlo a boitumelo ka mokgwa o kgolegelo e kgopololang batho ka gona.
- O kaya fa kgolegelo e katisa dinokwane, e bile e le legae le bonno jwa disenyi.
- Motho fa a sa itse go tshela le batho e a mo katisa gore a dire se se dirwang ke ba bangwe.
- E kgwabofatsa motho fa a na le mekgwa e e sa yeng ka tsela, mme a itse go tshela le batho sentle.
- Mmoki o kaya gore fa motho a tswa ka kgolegelo o boa a fetogile, a latlhile mekgwa ya gagwe e e maswe, mme a itse go tshedisana le batho ba bangwe sentle.
- Go ya ka mmoki, kgolegelo e phepafatsa tikologo e batho ba tshelang mo go yona ka go golega dirukhutli.
- Mmoki o e tshwantsha le lenong le le jang dibodu gonne e tshola disenyi tsotlhe tse di farologaneng jaaka babolai gammogo le magodu.
- Ga e tlhophe, mme e tshola botlhe ba ditiro tsa bona di fapogileng mekgwa le melao e e tshwanelwang go latelwa ke batho ba ba tshelang mmogo.
- Kgolegelo e a sotla, mme e sotla batho ba ba sotlileng ba bangwe.
- Batho ba ba dirang dilo tse di sa siamang, e kgona go ba dira gore ba dire tse di siameng.
- Mmoki o kaya fa kgolegelo e sa tlhaole, gore a o kgosi kgotsa motlhanka, mme e tshola botlhe ba ba dirang dilo tse di sa yeng ka tsela.
- Kgolegelo ke legae la dinokwane le le lefifi la mmantshwarele ngwana ke ale.
- Mabifi a yona e a lebisa go botlhe ba ba dirang bosula. Banna bona e ba tlhokisa boroko.
- E kile ya bogisa batlhanka ba Modimo, fela sebe sa phiri ke gore ka dinako dingwe e bogisa batho ba ba se nang molato ka ntlha ya fa ba golegetswe lesidi.

[10]

POTSO 2 (DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE)**'TLHAOLELE' – OH Segano**

- 2.1 Kutlobotlhoko - ka ntlha ya kgethololo ya bantsho.
Tšhakgalo – ka ntlha ya go sotla batho Bantsho. (2)
- 2.2 Neeletsano - go tswelletsana kakanyo e e mo moleng wa ntlha, mo moleng o o latelang, go golaganya mela e mebedi ntle le go dirisa lekopanyi. (2)
- 2.3 Mothofatso - tlhaolele e filwe maemo a setho jaaka fa go twe ke ngwana ntswa go kaiwa tlhaolele. (2)
- 2.4 Go tla ga diphetogo basweu ba ne ba sa di solofela, mme ba bona go le botoka go dumela fa tlhaolele e ka fedisiwa. (2)
- 2.5 Go tlisa tekatekano mo merafeng/Go sa bogise bathobantsho/Go fedisa digongwana go ya ka semorafe.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- [10]**

POTSO 3 (DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE)**'AFORIKABORWA YO MOŠWA' – MO Molamu**

- 3.1 Kutlobotlhoko – Kgotlhang e e renang mo baaging ba Aforikaborwa. (2)
- 3.2 Bana ba tlhoka batsadi ka ntlha ya dipolaano tse di tlhagelelang ka ntlha ya kgotlhang. (2)
- 3.3 Tshwantshiso – gore mmuisi a tlhaloganye bonolo ka se go buiwang ka ga sona ka go bapisa baagi le maradu a mafatshwana ka ntlha ya fa mmala wa bona o tswana le wa maradu. (2)
- 3.4 Tlogelo – Go thusa go kibakibela ga mola wa leboko/Go oketsa lebelo la moribo le moretheto wa molatheto ka go tlogela tlhogo ya leina, sekao 'sigong boemong jwa bosigong. (2)
- 3.5 Go tlisa thotloetso le kagiso mo baaging ba Aforikaborwa.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- [10]**

POTSO 4 (DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE)**'LEREBANA WA LETLALEANYA' – FS Khunou**

- 4.1 Kutlobothoko – gonne mmoki o sotlwa ke balosika ka gonne mmaagwe a sa tlhole a tshela. (2)
- 4.2 Tshwantshanyo – gore mmuisi a tlhologanye bonolo ka ga se go buiwang ka ga sona ka go bapisa bogale jo mmoki a buang ka jona le go duma ga pula ya dikgadima. (2)
- 4.3 Tlhatlagano ya popego - go gatelela bokao jwa go supa fa loso lwa ga mmaagwe le mmaketse mathata.
Le /ntsoseditse /diletseng
Le /nkgotseditse /molelogadi
Thuanyisediri letiro leina (2)
- 4.4 Mmoki a kaya fa a tlaa itshokela dipogo tsa balosika gonne a tshepitsitse mmaagwe fa a tlaa sala a tlhokomela bomonnawe. (2)
- 4.5 Keletso ya gore sesafeleng se a bo se tlhola, go raya gore mathata a gagwe a tlaa fela/khutsana e sa sweng e letile monono, go kaya gore boitshoko jwa gagwe bo tlaa mo tlišetsa boitumelo mo isagong.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- [10]**

POTSO 5 (DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE)**'LENAGA' – LD Raditladi**

- 5.1 Boitumelo – go boga bontle ba naga e e kgabileng ka ditlhare, bojang le dinoka. (2)
- 5.2 Naga e apesitswe ke bontle jwa botala jwa dimela le dinoka tse di elelang. (2)
- 5.3 Tshwantshanyo – go bitsa selo ka se sengwe gore mmuisi a tlhologanye bonolo ka moo molapo o neng o biloga jaaka noga. (2)
- 5.4 Poeletsomodumo ya f – go utlwatsa modumo o o senolang ka moo notshe le serurubele di fofang ka gona. (2)
- 5.5 Go tlhokomela le go tshola tikologo ya bona e le phepa.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- [10]**

PALOGOTLHE YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI**POTSO 6 (POTSO YA TLHAMO)**

ELA TLHOKO: Mo tthamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tiro ya motlhatlhojwa.

LEBA SEIPONE – Kabelo Kgatea

- Barutabana ba sekolo se sepotlana sa kwa Motsitlane se Motswagauteng a neng a tsena kwa go sona ba ne ba sa dire tiro ya bone ka boineelo le botshepegi ka ntlha ya gore ga go fa re bonang teng ba sireletsa Motswagauteng tebang le dikgobo le ditshotlo tse a neng a rakana natso ka ntlha ya tshobotsi le moaparo wa gagwe.
- Mo setsong sa rona e ne e le moila go tshola ngwana le Mosweu, ke ka moo re bonang barutabana, ditsala gammogo le baithuti ba sa amogele Motswagauteng jaaka a ntse.
- Barutabana mo letlhakoreng le lengwe ke bona ba ba neng ba tshwanetse go sireletsa Motswagauteng ka e le bona ba ba fatlhositsweng le go lemoga dikgobo le ditshotlo tsa barutwana.
- Motswagauteng o amogelwa kwa sekolong se segolo sa kwa Foreiborogo. O amogelwa mo sekolong se, ka ntlha ya fa jaanong mosadimogolo *Kobbie Swanepoel* a tsere maikarabelo a go nna nae morago ga gore mmaagwe a atlholelwe botshelo jwa gagwe jotle kwa kgolegolong.
- Fa barutwana ba phatlalala go ya ka magoro morutwana mongwe e leng *Koot Labuschagne* a kgoromeletsa Motswagauteng mo mosetsaneng mongwe wa Mosweu yo o neng a bidiwa *Sarkie*.
- Ba ne ba wa, mme ba sala ba tthatlagane. Ditsala tsa mosimane wa Mosweu yo o kgoromeditseng Motswagauteng tsa gana go bona tiragalo e.
- Ba ne ba nesetsa Motswagauteng sefako sa mabole. Setlhophha sa basimane ba Bantsho sa tla se galefile. Ga jewa lebole go utlwala.
- *Koot* gammogo le Teu ba kgalema ditlhophha tsa bona gonne ba bona ntwana ya semorafe e ya magoletsa. Bobedi jwa tlhomagana jwa latela mogokgo kwa kantorong ya gagwe.
- Motswagauteng le *Sarkie* ba ikubula ba leba gae pele ga sekolo se tswa.
- Rraagwe *Sarkie* morago ga go tlaleelwa ke ngwana, a fitlha a itaya morutabana Peo ka legofi, ka a re ba tseye bana ba bona ba Bantsho ba ba ise kwa dikolong tse di kwa lekeišeneng.
- Morago ga go itewa ka legofi ga ga morutabana, sekolo se ne sa tlhakatlhakana ka ntlha ya fa Bantsho ba ngongoregela kgethololo mo sekolong.
- Lekgotla la sekolo le ne la lalediwa go tla go seka kgetsi e. Mogokgo mo kgetsing e ga a bontsha boineelo le botshepegi ka ntlha ya fa a ne a kgetholola ka go tsena pitso le batsadi ba bana ba Basweu a sa akaretsa motsadi wa ga Motswagauteng.
- Morago ga ura tse pedi, tshweetso e setse e tserwe tebang le kgetsi e, Motswagauteng o bidiwa jaana a tla go neelwa katlholo, mme e seng go utlwa letlhakore la gagwe jaaka go dirilwe ka *Koot*.
- Seno se supa fa mogokgo a sa dire tiro ya gagwe ka boineelo le botswapelo gonne o ne a gobelela a sekametse ka fa letlhakoreng la Basweu boemong jwa go seka molato e seng motho.
- Lekgotla la sekolo gammogo le mogokgo ga ba a bontsha botshepegi mo tironong ka ntlha ya fa ba bone Motswagauteng molato a le esi, a bo a kobiwa, fa *Koot* ena a sa bonwa molato mme e bile a letleletse go tsena sekolo.

- MmaSepanapodi o ya kwa dikantorokgolong tsa thuto tsa sedika ka ntlha ya go sa kgotsofalele katlholo ya lekgotla la sekolo gonne e tsaya letlhakore ka ntlha ya barutabana ba ba sa ineelang mo tirong ya bona.
- Go sa direng tiro ka boineelo ga barutabana go tlhotlheeditse dikhuduego mo sekolong sa Foreiborogo. Dikhuduego tse di ne tsa ama dikolo tse di mabapi go fitlha kwa Huhudi, mme tota fa mogokgo le lekgotla la sekolo ba ne ba na le phisego ya go tsamaisa sekolo sentle ka tshiamo le tolamo, dikhuduego tse, di ka bo di ne di sa diragala.

[25]

POTSO 7 (DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE)**LEBA SEIPONE – Kabelo Kgatea**

- 7.1 Foreiborogo. (1)
- 7.2 Kutlobotlhoko – barekisi ba Huhudi ba ikaelela go mo lobela dintsi ntswa a ntse a le mo diphateng tse di bolelo. (2)
- 7.3 Ee – monnamogolo Puso le mosadimogolo ljelele ba ne ba tshaba go robala kwa bookelong ka ba dumela fa malao a bookelo a poka.
Nnyaya – ke ditumelo tsa gore mewa ya baswi e e sa robalang sentle e a kgarakgatshega mme ka jalo go twe e a poka. (2)
- 7.4 O mosetlha.
Matlho a matala.
Moriri wa moetse wa pitse, ga se wa Seaforika.
Ditsebe di katogile legata.
(Di le PEDI fela) (2)
- 7.5 O ne a mo ema nokeng fa a ne a le mo kgetsing ya go kobiwa kwa sekolong.
A boa a mmatlela mmueledi go mo thusa mo molatong o ba neng ba mo pharile ka ona. (2)
- 7.6 Ke senokwane - o ne a rekisa dirwe tsa batho.
Ke legwaragwara - o nnile le seabe mo go bolaweng ga ga *Jankie*.
Ga a na lerato la nnete - o ne a dirisa Gokatweng ditiro tsa gagwe tsa bosenyi le bonokwane.
(Di le PEDI fela) (4)
- 7.7 O mo tlhotlheeditse go tshaba legae, mme a fetoga ngwana wa mebila. (2)
- 7.8 Ee - ga a ka a mo kgetholola, mme a mo amogela ka e ne e le ngwana wa lewelana la gagwe. (2)
- 7.9 Nnyaya - Motswagauteng ga a molato, o wetse mo go *Sarkie* ka phoso, e seng ka go rata ka e bile a kgoromeditswe. (2)
- 7.10 Ee - gonne lekoko le, le ne le le kotsi le bolaya batho ba ba se nang molato. (2)
- 7.11 Ee - dilo o di itirile, mme o bone maungo a dipolao tse di maswe tse a sa bolong go di tlholela batho ba bangwe. (2)
- 7.12 Ke ithutile gore ga re a tshwanela go kgetholola, mme re amogele mongwe le mongwe jaaka a ntse. (2)

[25]

POTSO 8 (POTSO YA TLHAMO)**OMPHELE UMPHI MODISE – DPS Monyaise**

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

- Borume yo o neng e le mogokgo kwa sekolong sa Matile o ne a dira tiro ya gagwe ka boineelo le botshepegi.
- Fa batsadi ba ne ba gana bana ba ya sekolong, o ne a ba tlaleya kwa kgosing ka ntlha ya fa a ne a itse botlhokwa jwa thuto le go sa ikakanyetse a le esi.
- Go supa boineelo le botswapelo jwa go bona bana ba Rantsho ba tswelela, e re morago ga go tlaleya kwa kgosing, ka le le latelang diphaposiborutelo di penologe.
- Ka ntlha ya thotloetso ya ga Borume, bontsi jwa batsadi ba simolola go romela bana kwa dikolong.
- Matlakala le ena o ikungwela mo tiragalong e, gonne rraagwe e bong Seagile e ne e le mongwe wa batsadi ba ba neng ba iletsa bana ba basetsana go tsena sekolo.
- Morago ga go falola lokwalo lwa materiki, Modise o ne a ya go ithutela lokwalo lwa Borutabana kwa sekolong sa ga Mogokgo Madolo.
- Madolo e ne e le mongwe wa batlhankedi ba puso ba ba tlhotlheletsang mongwe le mongwe gore a gwalalele dinaledi.
- Go supa fa Mogokgo Madolo a ne a dira tiro ya gagwe ka matsetseleko, o ne a ruta bana maikarabelo a gore mo isagong ba kgone go ituelela madi a dithuto tsa bona, boemong jwa gore a duelwe ke batsadi.
- Mosimane mongwe le mongwe o ne a na le tshingwana e e leng ya gagwe, a lema ka fa a ratang ka gona, fa dijalo di budule, ba ye go rekisa kwa mmarakeng. Ba itse go duela madi a sekolo. Bangwe ba rekise dilo tse ba di betlileng, ba duele sekolo ka madi a tsona gonne Madolo a ne a sa tseye madi a a tswang kwa batsading.
- Mogokgo Madolo o ne a dira tiro ya gagwe ka boineelo gonne o ne a tsenya baithuti ba ba se nang tsebe mo tseleng ka go ba otlhaya ka go tlhagola letsatsi lotlhe mo tshimong ya dinawa.
- Kotlhao ya mofuta o, e ne e ruta baithuti maikarabelo a go tla metsamao e e sa yeng ka tsela, mme ba gwalalele se ba se tletseng mo sekolong.
- Ka ntlha ya boineelo jwa ga Madolo mo tirong ya gagwe, baithuti ba sekolo sa gagwe ba feleleditse ba nna mabogodika jaaka fa re bona Modise e le morutintshi, mme e bile Madolo a mo thusitse go betla mokoro.
- Boineelo jwa ga mogokgo Madolo bo ne bo dira gore batho ba ba tswang gaufi le kgakala ba ungwe mo boleming le jaaka fa monnamogolo mongwe a ne a rata go itse gore a leme digwete jang gore di nne potokwe. Mongwe o rata go itse gore dikgolokwe tsa gagwe di bolawa ke eng. Mongwe a laletse Madolo go ya go bona gore a o tshela motshotelo ka tshwanelo.
- Seno se supa gore boineelo jwa ga Madolo bo dirile gore baithuti ba gagwe ba anamise peo e a e jetseng mo setšhabeng fa ba setse ba alogile.
- Keletso ya ga Madolo e ne e le go rata go utlwa batho ba re ba bone metsana e e dikaganyeditseng Ideni e tsamaela kwa leseding.

[25]

POTSO 9 (DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE)**OMPFILE UMPHI MODISE – DPS Monyaise**

- 9.1 Kwa dikantorong tsa Lekgotla la Baitiredi. (1)
- 9.2 O ne a ile go itsise rraagwe ka ga go tswelletsa dithuto tsa gagwe. (2)
- 9.3 Thuto mo botshelong jwa morafe wa Bantsho.
Go gasa lesedi la bokapi jwa Moseja kwa ntle ga go latlha setso.
Go tlhokomela balwetse le ba ba dikobo di magetleng.
(Di le PEDI fela) (2)
- 9.4 O ne a le motshwana.
A bua ka kodu ya sesimane.
Lentswe la gagwe le na le noto e e ka dirang gore o tihole o mo reeditse
motshegare otlhe fa a tshega.
E le montlenyana wa difoete.
(Di le PEDI fela) (2)
- 9.5 Gore a se fufegele Motlalepule/Fa go na le batho ba ba go gaisang ka
sengwe o tshwanetse go amogela. (2)
- 9.6 O ne a rata molao le tolamo – o ne a sa batle baithuti ba ba itaolang mo
sekolong.
O ne a le boikarabelo – o ne a ruta baithuti go ikemela le go itirela mo
bokamosong. (4)
- 9.7 Modise o rotloeditse Matlakala gore a tsene sekolo. (2)
- 9.8 Bobedi jo bo ne bo rata thuto le tswelelopele ya morafe ke ka moo ba neng
ba rotloetsa batsadi go romela bana kwa sekolong. (2)
- 9.9 Nnyaya - Ngwana fa e le wa gago o tshwanetse go mo naya lerato la botsadi. (2)
- 9.10 Ee - Ke ne ke tlaa mo itumelela gonne a mphile tshedimosetso ka bokamoso.
Nnyaya- Gonne a sa nkgodisa.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 9.11 O mo godisitse jaaka e kete ke ngwana wa gagwe, a bo a mo naya thuto. (2)
- 9.12 Mosekaphofu ya gaabo ga a swe lentswe.
Matlakala o ne a pateletsa batsadi ba gagwe go mo romela kwa sekolong
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

[25]

POTSO 10 (POTSO YA TLHAMO)

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

MASEGO – G Mokae

- Rre Kgotle le rre Selamolela ba ne ba tsaya loeto la sekgala se seleele go ikopanya le batsadi ba ga Masego go dumelana le bona go tla go tseno sekolo sa bona.
- Masego ke ngwana yo o tlhogo e boleta, mme ka jalo go tseno sekolo kwa Sedimosang go ka tswela baithuti gammogo le sekolo mosola.
- Rre Kgabo o ne a sa ingwaelwe matsetse, ka go ne go sa tshamekelwe mo go ena, mme le fa go ntse go le jalo, barutabana ba, ka bobedi ba itshokela go itebanya nae fa fela a ka dumelana nabo go rebola Masego go mmetlela isago e e phatsimang.
- Se, se supa fa ba ineetse mo tirong ya bona, go swela dikano tsa tiro e ba e dirang ka go sa phuaganye baithuti.
- Rre Selamolela e ne e le mogokgo wa sekolo se se tumileng sa Sedimosang kwa Kgomo-Kgomo gaufi le Belabela.
- Ngwaga mongwe le mongwe go ne go se na go itaya sefoleletse, dipholo tsa bana ba gagwe tsa materiki di ne di tlatsa dipelo tsa barutabana ba ba gaufi le ba ba kgakala le sona.
- Dipholo di ne di jesa diwelang ka ntlha ya ga Mogokgo Selamolela e ne e le motlhodimogolo gonne a ne a le bogale jwa tau.
- Go supa fa a ne a na le phisego ya go tlotlomatsa leina la sekolo sa gagwe, ke ka moo re mmonang a tsaya matsapa go ya go kopa Masego jaaka e le mmabotlhajana go tla go oketsa kgodumo e a neng a batla go e fitlhelela ka maikaelelo a go baya sekolo sa gagwe kwa setlhoeng .
- Masego o tlaa tswelwa ke mosola go tla mo Kgomo-Kgomo. Bokamoso jwa ga Masego bo ka bulega thata, jwa sedimoga fa a ka ya kwa Sedimosang. Rre Kgotle le rre Selamolela ba ne ba sa batle go tima Masego tšhono ka ntlha ya boineelo jwa bona go sedimosa tšhaba sa Rrantsho.
- Rre Kgotle o aletse Masego motheo o o nonofileng wa thuto gore a fatlhoge go tloga bonnyeng.
- Rre Kgotle ka ntlha ya go sa ikakanyetse, ga a gane ka Masego, a mo rua kwa sekolong sa gagwe gore mo bofelelong jwa ngwaga wa bobedi go tloga mo ngwageng oo a mo direle tlotlo jaaka morutwana yo o gaisitseng botlhe mo ditlhatlhobong tsa matiriki naga yotlhe.
- O bonetse kwa pele gore morago ga foo o tlaa bo a ya kae, ke ka moo Rre Selamolela e le mmana go tswa kwa legodimong gore Masego a kgone go ya kwa Yunibesithi ka fa Rre Motsepe a ne a tlhoka.
- Rre Selamolela ka ntlha ya dipholo tsa ngwaga le ngwaga tse di gaisang, o kgonne go tsalana le balaodi ba manaane a a thusang bana ba ba ithutang kwa diyunibesithing.
- Masego fa a le kwa Sedimosang o tlaa bo a le gaufi le tšhono tse di ntseng jalo tsa go mo naya isago e e phatsimang. Fa a ka ya kwa Sedimosang, isagwe ya gagwe e tlaa tsabakela ka ntlha ya barutabana ba ba neng ba rotloetsa baithuti go gwalalela dithuto tsa bona.

[25]

POTSO 11 (DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE)**MASEGO – G Mokae**

- 11.1 Masego. (1)
- 11.2 Ba ne ba kobilwe kwa polaseng ya *Silkatsnek* morago ga go tshwarwa ga ga Rre Kgabo Motsepe. (2)
- 11.3 Nnyaya - Rre Kgabo Motsepe o ne a itshireletsa kgatlhanong le *base Schalk*. O ne a lwela ditshwanelo tsa gagwe tsa botho. (2)
- 11.4 Matshelo a bona a ne a le mo kotsing.
Ba ne ba digetse maikaelelo a bona a go thusa Bantsho go gololosega. (2)
- 11.5 Mmele o o agegileng sentle.
Kodu e e maatla.
A katogile monyo.
Letshwao la botsalo le lentsho, le le lennye mo lerameng la molema.
(Di le PEDI fela) (2)
- 11.6 Ke ne ke tlaa mo gakolola go tlhopha ditsala tse di siameng e seng tse di raelang jaaka *Sannah*.
Ke ne ke tlaa mo gakolola go ikamogela ka moo a leng ka teng/a le dikobo di magetleng. (2)
- 11.7 O tlhoka maikarabelo - o ne a betelela Masego.
O rata go dirisa maemo - o ne a sa dumele fa Masego a gana kopo ya gagwe ka a ne a tumile ka go tshameka kgwele ya dinao. (4)
- 11.8 Rre Motsepe o tlhabile Rre Tsawe botlhale ka go emela ditshwanelo tsa ga *Lisbeth* tebang le se *Base Schalk* a se dirileng. (2)
- 11.9 Nnyaya - *Base Schalk* o ne a tshwanetse go tsaya maikarabelo a go godisa ngwana wa gagwe. (2)
- 11.10 Ee - ke ne tlaa mo thusa ka e le rre go sa kgathalesege ntwaga ya gagwe le mme.
Nnyaya - ke ne ke se kitla ke mo thusa gonne a sa nkgodisa le go ntlamela mo go goleng ga me.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko) (2)
- 11.11 Ee - Masego o tsere tshweetso e e maleba gonne a ka bo a bolaile ngaka.
Nnyaya - Masego a ka bo a ne a lemolutse ka a ne a sa rulaganyetsa ngwana, mme a beteleletse gonne se, se ka bo se mo kgontshitse go tswelletsa dithuto. (2)
- 11.12 Go eletsana le go ratela batho thuto le tswelelopele kwa ntle ga go itebelela sebona.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

[25]

POTSO 12 (POTSO YA TLHAMO)

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

NTLHOMOLE MMUTLWA – OM Lobelo

- Baagileng Bothobokae ke lekawana le le neng le tswa kwa Tlokwe ka tiro ya botlhatlheledi, mme le thapilwe jaaka motlhatlheledi kwa Thuto- Kgololo FET.
- Motlhatlheledi yo, le fa a ne a dira tiro ya gagwe ka matlhagatlhaga le botswapelo, fela o ne a se na botshepegi mo go tsa botshelo.
- Go ne go na le mosetsana mongwe wa kwa Phiritshweu yo o neng a tshikinya maikutlo a ga Baagileng.
- Baagileng e ne e re fa Mmathapelo a ka kgabola gongwe, pelo ya gagwe e ne e rutla dikgopo ka ntwana e e kwa godimo.
- Baagileng o palelwa ke go laola maikutlo a gagwe a bo a ratana le Mmathapelo. Mmathapelo o tsaya maikutlo otlhe a gagwe a a akgela mo magetleng a ga Baagileng, a mo tshepa le go mo rata ka pelo ya gagwe yotlhe.
- Ditoro tsa gagwe tsothle tsa bokamoso, di ne di na le Baagileng mo gare. Mmathapelo o dira jaana ka a ne a le mošwa mo go rataneng, a se na maitemogelo ape ka ga lerato.
- Baagileng ka a ne a le mogolo, e bile a na le maitemogelo a botshelo ka kakaretso go feta Mmathapelo, a ratana nae.
- Kgosi ka e ne e mo tshepa e bile e mo tsaya jaaka rre yo a ka se feteng a kopa lorato mo ngwaneng, a kopa Baagileng go ya go mo emela kwa moletlong wa ga Palesa kwa Tshwane ka e le ena yo o neng a le maleba e bile a ne a ithaya a re o na le phisego mo go boneng bana ba bona ba atlegile mo isagong.
- Fa a fitlha kwa Tshwane, o gatšwa maikutlo ke sewagodimo e bong Palesa.
- Go boneng Palesa ga gagwe, o ne a tshwarwa ke kgakge, a tlaela, puo ya pala go tswa ka dipounama. A utlwa pelo ya gagwe e ubela kwa godimo gore a bo a utlwe a tsipiwa ke setlhabi.
- Baagileng le Palesa ba tlotlile go le gontsi ka Phiritshweu, mme moeka ga a ka a mo amela ka ga kgolagano ya gagwe le Mmathapelo.
- Se se dirileng gore a se ka a mo amela ka Mmathapelo ke ka gonne moeka a ne a simolotse go nna le dikakanyo tsa bolotsana, a ikaeletse go ipala mabala a kgaka ntswa a itse gore Palesa le Mmathapelo ke ditsala tsa tlhogo ya kgomo.
- Boineelo le botshepegi ke go nna modisa wa bana e seng go ba senyetsa botshelo.
- Baagileng, boemong jwa go tswelletsatsa botsalano jwa ditsala tse pedi, a batla a ba fetola dira.
- Baagileng o tshela Palesa morara gore a mo tagise a tle a kgone go itirela boithatelo ka ena. Mmathapelo o ba tshwara mmogo le go sa tlhaloganye gonne Baagileng a sa mo tswela ka nnete ya gore o ratana nae.
- Baagileng o batlile go bolaya ngwana yo a neng a tshwanetse go mo fatlhosa ka ntlha ya go palelwa ke go itshwara jaaka motlhatlheledi.

[25]

POTSO 13 (DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE)**NTLHOMOLE MMUTLWA – OM Lobelo**

- 13.1 Masedi. (1)
- 13.2 Maikutlo a go swaba- O ne a sa solofela fa Palesa a ka mo ganela ka nnete. (2)
- 13.3 Dikgaisano tse, di ne di tlhagisitswe mo thelebišeneng. (2)
- 13.4 Ee - bo ne bo le popota gonne Baagileng o lekile go ka ba tsena fa gare, mme o ne a retelwa. (2)
- 13.5 O ne a le moleele.
Ditlhaa e kete motho a jele botlha thata.
Matsogo a le matepenyana.
Matlho a tshwana le a mosetsana yo montle a sa tswa go phimola dikeledi.
Maoto a le masesane.
(Di le PEDI fela) (2)
- 13.6 E ne e le monna yo o siameng - o ne a na le pelo ya boikanyego le mowa wa tshiamo.
O ne a le kemonokeng - o ne a ratela mongwe le mongwe tswelelopele mo botshelong. (2)
- 13.7 Matsetseleko o fitlhetswe mo sejanageng sa ga *Bra Boots* se magodu a se utswitseng.
Go fitlhetswe faele ya ga Matsetseleko e *Bra Boots* a neng a dira dipatlisiso ka yona mo sejanageng. (2)
- 13.8 O ne a rata tiro ya gagwe- o ne a se ke a tlogela kgetsi e ise e wele.
O ne a ratela morwadie bokamoso jo bontle- fa a lemoga gore Mmathapelo o a ratana o ne a bua le mmaagwe gore a mo fe maele.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (4)
- 13.9 Ee - gonne fa a ne a ka bonwa phoso tebang le se a se dirileng ditsala tse pedi tse, o ne a ka senyegelwa ke tiro.
Nnyaya - fa o dirile phoso o tshwanetse go e siamisa e seng go e tshabela. (2)
- 13.10 Ee – Ngwana le fa a ka go leofela jang, o tshwanelwa ke go mo itshwarela ka e le wa gago. (2)
- 13.11 Ee - ka ntlha ya fa a tlota rraagwe a sa rate fa a ka itse dilo tsa gagwe tsa bonyana.
Nnyaya – gonne rraagwe a na le maitemogelo a go ka mo naya maele jaaka motho wa rre.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 13.12 Ke ithutile gore mabogo dinku a a thebana/batho ke go thusana/go se inaganele ke le esi.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

[25]

DITLHANGWA TSA SETSO**POTSO 14 (POTSO YA TLHAMO)*****DITLHANGWA TSA SETSO – GS Leeuw le ba bangwe*****'MONNA WA MOGWEBI' – BP Lekome**

- Monna o ne a rakana le mathata ka ntlha ya go dumelana le dikopo tsa bana ba gagwe ba basetsana le fa e nngwe ya tsona e ne e sa kgonege.
- O ne a dumelana le tsona tsotlhe ka go supa lerato mo go bona botlhe, mme a se ka a di sekaseka le go bona fa di kgonega tsotlhe ka nako eo ya ngwaga ya mariga.
- O itsenya mo mathateng ka go tlhoka go tsaya ditshweetso tse di maleba mo botshelong ka dilo tse di amang ena le losika lwa gagwe go na le go tsaya tshweetso e e maleba ka tsona.
- O itsenya mo mathateng ka go sa lemoge gore se ngwana wa gagwe wa gofejane a se kopang, ga se kgonagale ka nako eo ya setlha sa mariga, mme ga a mo lope go kopa sengwe boemong jwa go kopa sethunya.
- Ka a ne a batla go itumedisa ngwana wa gagwe wa gofejane, o itsenya mo mathateng ka go ya go tsaya sethunya kwa khasetleleng ya ga Dimo.
- Ga a bolelele Dimo nnete fa a mo kopa go busa sethunya sa rosa morago ga malatsi a le robedi, mme o se isetsa ngwana wa gagwe yo a mo ratang thata.
- O feleletsa a dumelana le Dimo fa a mo kopa go nyala ngwana wa gagwe, fela gore a itumedise ngwana wa gagwe, mme a sa lemoge tobetobe e a ithabuetsang mo go ona.
- Monna wa Mogwebi ga a buse sethunya sa rosa jaaka Dimo a ne a mo kopile, mme Dimo o tsaya ngwana wa gofejane jaaka a ne a solofeditse.
- Monna wa Mogwebi o lwala thata ka a ne a gopola gore ngwana o jelwe ke Dimo, mme o a tlhokafala.
- Se se supa fa Monna wa Mogwebi a wetse mo mathateng ka ntlha ya go sa sekaseke topo ya gofejane wa gagwe gore a e a kgonagala, mme a tsaya tshweetso e e maleba.
- Mo lebokong la Molefi K. Pilane, Kgosi o ne a tlogeletse motse ke mogolowe, mme morafe o ne wa phatlhalala le naga ka ntlha ya gagwe ya go sa buse morafe ka go lekalekana.
- O ne a patika morafe, ena le lekoko la gagwe ba tsaya ditshweetso tse di gatelelang baagi le go sa itumedise morafe gotlhelele.
- Kgosi Molefi K. Pilane o lebane le mathata a go phutha morafe o o tshabileng mo motseng, o o utlwalelwang kwa Kapa, Natala, Kirisetoropo le Tlhabane.
- Bothata ke gore ga a itse fa ba leng teng, ka jalo, o lebane le mathata a go ba batla ka ditelekerafa.
- Gape, o lebane le mathata a go siamisa maparego otlhe a a ba tshabisitseng mo motseng pele ba ka boela gae.
- O ithwesitse mathata ka go sa tshware morafe sentle, ke ka moo mmoki o mo kopang go siamisa dilo mo motseng pele a ka batlana le morafe o o tshabileng.

[25]

POTSO 15 (DIPOTSO TSE DI KHUTSHWANE)***DITLHANGWA TSA SETSO – GS Leeuw le ba bangwe***

- 15.1 A ka go bogisa, mme wa feleletsa o na le letlhoo mo motsading mongwe le mongwe. (2)
- 15.2 Motho yo o bosula, a le letlhoo, a bogisa Mmapule, e bile a mo dirisa ditiro tsotlhe tsa lelapa. (2)
- 15.3 O thusitse Mmapule go nna montle. (2)
- 15.4 Ke ka gore o ne a tsentse mamatlhwana. (2)
- 15.5 Setlhako sa ga Mmapule se ne sa rolega fa a tshaba, mme Kgosi e ne ya ntsha banna go tsamaya ba lekanya basetsana botlhe setlhako seo. Setlhako se ne sa lekana Mmapule, mme a nyalwa ke kgosi. (2)
- 15.6 Pelo e ja serati, sebatlelwa ga e se je. (2)
- 15.7 Nnyaya - o ka se rate mmangwana kgotsa rrangwana, mme wa tlhoa ngwana, o tshwanetse wa e gapa le namane. (2)
- 15.8 Moepalemena o a le ikepela/moapayabodila o a bo ikapeela. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 15.9 Go gatelela se ba leng sona gore ke Batlhaping tota. (2)
- 15.10 Mosweu/mosetlhana. (1)
- 15.11 Neeletsano - go golaganya kakanyo mo meleng e mebedi ka go gatelela ka moo ba neng ba itimola mogote sekathapi e biloga mo metsing. (2)
- 15.12 O kaya gore ga se basweu/makgowa, ga ba je tlhapi jaaka bona, mme ba ana tlhapi e bile ba kgona go bua sekgowa fela jaaka makgowa. (2)
- 15.13 Merafe e tshwanetse go ipela ka setso sa yona jaaka Batlhaping/Batlhaping ba a ikitse e bile ba rata botlhaping jwa bona. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko) (2)

[25]**PALOGOTLHE YA KAROLO YA B: 25**

KAROLO YA C: TERAMA**POTSO 16 (POTSO YA TLHAMO)**

ELA TLHOKO: Mo tthamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

MATSAPA DI A TSAYA KAE? – SS Moku

- Ee, ditiragalo tsa teramakhutshwe, 'Metlholo ga e fele', di senola fa e le ruri, metlholo e sa fele fa ntlong e e mo sekhutlong ya ga Ramoopampa, e bile bo ka se tsoge bo sele, e fedile ka gope fa go yona.
- Sara o ne a ngongorega mo go Ramoopampa gore lobotana le bojang jo botalana jo ba bo jetseng ka fa morago ga lona, bo gogela baratani, e bile ba setse ba tshaba go okomela ka fa morago ga lona ka ntlha ya metlholo e e sa feleng e e diragalang foo.
- Ba kaya fa bana ba bona ba bona dilo tse di sisimosang mmele le go tlhabisa ditlhomong ka lebaka la metlholo e e diragalang ka fa morago ga lobotana.
- Ramoopampa o tswela kwa ntle go ya go bofolola dintšwa tsa gagwe tse di bogale, mme o retelelwa ke go di bofolola ka ntlha ya fa a fitlhetse baratani ka fa morago ga lobotana, se se senola gore ruri metlholo ga e na go fela ka fa morago ga lobotana lwa ntlo ya bona.
- Sara o bolelela Ramoopampa gore ga ba sa kgona go dira ditiro tsa bona ka phuthologo ka ntlha digaretene tse di tsamayang tse di kgabisang lobotana la bona, le go dira metlholo e e sa feleng teng.
- Konti o tla go bega molato kwa ga Ramoopampa gore dintšwa tsa gagwe di lomile Seponono, ngwana wa gagwe. Ramoopampa o a gakgamala ka gore go ne go sena ope fa a bofolola dintšwa tsa gagwe. Tshenolo ya metlholo e e sa feleng.
- Ramoopampa o utlwa dintšwa di bogola, mme o tswela kwa ntle go tlhola gore di bona eng. O gakgamadiwa ke go fitlhela monna a sa apara mo segotlong sa gagwe. O lemoga fa e le ruri metlholo e se kitla e fela mo ga gagwe.
- Ramoopampa o tsamaya le monna yo, Mokhonto, go mo isa kwa ga gagwe. Fa ba goroga, Mpho, mosadi wa ga Mokhonto, o gakgamalela go mmona a apere diaparo tse a sa di itseng. Sesupo sa metlholo e e sa feleng.
- Sara o bona sejanaga se eme fa pele ga ntlo ya bona, mme Ramoopampa o fitlhela e le Mphodi le Manaila. O ba bolelela gore ba se ke ba tlhola ba emisa fa pele ga ntlo ya gagwe. Se, se lemotsha fa metlholo e se kitla e fela fa ga gagwe.
- Mo mosong wa letsatsi lengwe, Sara o bona motho a robetse mo segotlong sa gagwe e kete o sule. Ramoopampa o mmetsa ka fenebelete, mme o ba bolelela gore ke Morwadi le gore o ne a tshaba go bolawa ke ditsotsi, ke ka moo a robetseng mo segotlong sa bona. Se, se supa fa ruri metlholo e sa fele.

[25]

POTSO 17 (DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE)**MATSAPA DI A TSAYA KAE? – SS MOKUA**

- 17.1 Dikobe le Nkefi. (2)
- 17.2 Sekolo sengwe kwa Mafikeng/Mahikeng. (1)
- 17.3 Nkefi o bitsa Mafenya Sekoropolapa ka a ne a mo sotla gonne a ne a sa mmatle. (2)
- 17.4 Ntope o ne a nna kwa ga Nkefi a itlhokomolositse lelapa la gagwe. (2)
- 17.5 O lerato - o ne a rata Nkefi ka pelo yotlhe ya gagwe le fa a ne a sa mo rate/o ne a rata Matlhodi.
Ga a na nnete - ga a ka a bolelela mosadi gore ke ena yo o neng a bidiwa Sekoropolapa. (4)
- 17.6 Go siama ga ga mogatsa Ntope go dirile gore a tswelole go ratana le Nkefi. (2)
- 17.7 Nkefi o ne a ipela ka maruo a kwa gaabo/Rraagwemogolo ke Kgosi ya kwa Lefurutshe.
O ganne motho yo o neng a mo rata e bile a batla go mo nyala.
Go itshenyetsa nako ka go ratana le monna yo o nyetseng.
O na le ntlo e e leng ya gagwe.
(Di le PEDI fela). (2)
- 17.8 Kutlwelobotlhoko – ka Nkefi e le moipolai yo o sa lelelweng ka dilo a di itirile ka ntlha ya go gana monna yo o neng a batla go mo nyala, mme a ikanya monna wa lelapa.
Tšhakangalo – Nkefi o thubile lelapa la motho yo o siameng jaaka mosadi wa ga Ntope. (2)
- 17.9 Nnyaya – o ne a tshwanetse go naya mogatsa Ntope nako ya go lekola monna wa gagwe ka e ne e le nyatsi.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 17.10 Ke ne ke ka ba gakolola go se ikanye balekane ba batho ba ba nyetseng/ Ke ne ke tlaa ba gakolola go se ikanye maruo a kwa gaabo, mme ba ipatlele balekane ba ba tlaa simololang botshelo nae.
Ke ne ke tlaa mo gakolola gore fa tšhono ya lenyalo e tiile a e atlarele ka diatla tsoopedi.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 17.11 Ke ne ke tlaa mo rotloetsa go ipatlele lekgarebe le lengwe, mme a tlogele Nkefi ka a sa mo rate. (2)
- 17.12 Ke ithutile gore fa motho a sa go rate o tswe mo go ena, mme botshelo bo tswelole pele/go tswa mo mothong fa a sa go rate.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

[25]

POTSO 18 (POTSO YA TLHAMO)

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

GA SE LORATO – MJ Magasa

- Ee, ditiragalo tsa terama, 'Ga se lorato, di senola fa ruri, se se neng se diragala mo lelapeng la ga Motsamai e ne e se lorato, e bile se ka se tsoge e nnile lorato ka gope.
- Motsamai le ena o ne a kaya fa a rata makgarebe ao, fela seo ga se kaye gore ke lorato.
- Kwa tshimologong, Motsamai o tsena mo loratong le *Angeline* yo o kayang gore le ena o rata Motsamai.
- Motsamai o direla *Angeline* dilo tsotlhe tse a batlang a mo direla tsona ka bonako mo nakong e khutshwane ya lorato lwa bona. Tse tsotlhe di diragala ka maitlhommo a lerato.
- Fa *Angeline* a lemoga gore Motsamai o mo diretse tsotlhe tse a neng a batla a di mo direla, o a mo leleka, mme se se supa fa go ne go sena lorato.
- *Angeline* o ne a dirisa lerato go rafa se a neng a se batla mo go Motsamai.
- Morago ga *Angeline*, Motsamai o kaya fa a iponetse lorato mo lekgarebeng le le bidiwang *Suzan*.
- Bobedi bo tswelela jalo ka lerato, mme Motsamai o direla *Suzan* tsotlhe tse a di batlang ka maitlhommo a gore o dira tse mo leineng la lorato.
- Morago ga go lemoga gore Motsamai o dirile tsotlhe tse a neng a di batla, o tlhaba Motsamai ka tsela, se se lemotsha gore go ne go sena lorato kwa ntlheng, *Suzan* o ne a itse se a se batlang.
- Morago ga go phuaganngwa ke *Suzan*, Motsamai o kopana le *Gladys* yo a kayang fa a mo rata ka lo lo tukang malakabe.
- *Gladys* o tlhalosetsa Motsamai maele a go re ba ka dira kgwebo gore ba oketse letseno la bona. Ba reke bene gore ba rekise dikgogo.
- Tse tsotlhe Motsamai o a di dira ka kgopolo ya gore o a rata e bile o a ratwa.
- Kwa bofelong, monna wa ga *Gladys* o bowa kwa bokgwelwa, mme o feta a duedisa Motsamai go nna le mosadi wa gagwe.
- Tsotlhe tse a di diretseng *Gladys* ka maitlhommo a lorato o a di tlogela.
- Dilo tsotlhe tse di diragaletseng Motsamai go tswa mo makgarebeng a gagwe a mararo, di supa fa tota e se lorato, mme e le go rafa moraba o o phunye gileng.

[25]

POTSO 19 (DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE)**GA SE LORATO – MJ Magasa**

- 19.1 A – Motsamai
B – Gadifele. (2)
- 19.2 O tlhodilwe ke go nna mo nageng ga ga Motsamai. (1)
- 19.3 Tshidiso o ne a dira gore Motsamai a duele madi a bana a tlanelo. (2)
- 19.4 *Angeline le Suzan* (2)
- 19.5 Motsamai o ne a lala digoba.
O ne a sa tlamele lelapa la gagwe. (2)
- 19.6 Nnyaya - gonne ba ipiletsa bomadimabe ka go bua le rraabo jaaka ba rata. (2)
- 19.7 Ke tsala ya nnete - o ne a naya Motsamai maele ka ga botshelo.
O ne a mo ema nokeng- fa Motsamai a tla a ledisiwa ke ditiro tsa gagwe o ne a mo gomotsa.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko) (4)
- 19.8 Ee - Motsamai o ne a tsene mo lelapeng la gagwe.
Nnyaya - o ne a sa tshwanelwa ka gore o ne a ngadile legae.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 19.9 Go itshoka ga bona go ba tswetse mosola ka ba ne ba rutega, mme ba thusa mmaabo. (2)
- 19.10 Ke ne ke tlaa mo gakolola gore go ratana le banna ba basadi ba bangwe ga go a siama. (2)
- 19.11 Kutlobotlhoko - gonne o ne a leka go aga le go thusa lelapa la ga Rre Motsamai, mme ena a sa lemoge. (2)
- 19.12 Ke ithutile gore sengwe le sengwe se motho a se dirang se tshwanetse se nne le bosupi fa e le sa gago.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

[25]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA C: 25
PALOGOTLHE: 80

KAROLO YA A: RUBORIKI YA TLHATLHOBO YA TLHAMO YA DIKWALO: POKO [10 MADUO]

Ditlhokego	Phitlhelelo ka dinaledi	Phitlhelelo ka matsetseleko	Phitlhelelo ka tekano	Phitlhelelo e e tlhaelang	Ga a fitlhelela
DITENG	5–6	4	3	2	0–1
<p>Thanolo ya setlhogo Ngangisano e e tseneletseng katlholo le go tloganyana setlhangwa</p> <p>6 MADUO</p>	<p>-Thanolo e e tseneletseng ya setlhogo -Motseletsele o o itumedisang wa dintlha tsa ngangisano, di tshegediwa ka botlalo go tswa mo lebokong -Go tloganyana setlhangwa le leboko go manontlhotlho</p>	<p>-O bontsha go tloganyana, gape o ranotse setlhogo sentle -Tsibogelo e e lekalekanang ya dintlha -Dintlha tse di utlwalang tsa ngangisano, fela ga se tsothle tse di tshegeditsweng jaaka go ne go tshwanetse -Go tlogangwa ga mofutakwalo le leboko</p>	<p>-Thanolo e e lekalekanang ya setlhogo -Go na le dintlha dingwe tse dintle tse di tshegetsang setlhogo -Dintlha dingwe tsa dingangisano di tshegeditswe, mme fela bosupi ga bo dumelesege ka metlha -Tloganyano e e kwa tlase ya mofutakwalo le leboko</p>	<p>-Thanolo ya setlhogo e e sa kgotsofatseng -Ga go na dintlha dipe tse di tshegetsang setlhogo -Tloganyano e e tlhaelang ya mofutakwalo le leboko</p>	<p>-Setlhogo ga se a tlogangwa -Ga go na bosupi jwa go dirisa leboko -Morutwana ga a kgona go tloganyana mofutakwalo le leboko</p>
	4	3	2	1	0–1
KAGEGO LE PUO					
<p>Popego, kelelo e e tloganyegang le tlhagiso Puo, segalo le setaele tse di dirisitsweng mo tlhamong</p> <p>4 MADUO</p>	<p>-Popego e e lomaganeng -Dintlha tsa ngangisano di agegile sentle -Puo, segalo le setaele di supa kgolo, di a kgatlhisa, di nepagetse -Gotlhelele ga e na diphoso tsa puo, mopeleto le matshwao a puo</p>	<p>-Kagego e e tlhamaletseng le kelelo e e utlwalang ya ngangisano -Kelelo ya ntlha ya ngangisano e kgona go salwa morago -Bogolo puo, segalo le setaele di nepagetse</p>	<p>-Go na le bosupi jwa kagego -Tlhamo e tlhoka kelelo e e bopegileng sentle ya tloganyano le tomagano -Diphoso tse dinnye tsa puo, segalo le setaele tse di nepagetseng go le go ntsi</p>	<p>-Popego e supa thulaganyo e e fosagetseng -Dintlha tsa ngangisano ga di a rulagangwa sentle -Diphoso tsa puo di a bonagala -Segalo le setaele tse di sa nepagalang</p>	<p>-E agegile bokoa -Diphoso tse di masisi tsa puo le setaele se se fosagetseng</p>

KAROLO YA B LE C: RUBORIKI YA TLHATLHOBO YA DITLHAMO TSA DIKWALO: PADI LE TERAMA [25 MADUO]

Ditlhokego	Phitlhelelo ka dinaledi	Phitlhelelo ka matsetseleko	Phitlhelelo ka tekano	Phitlhelelo e e tlhaelang	Ga a fitlhelela
DITENG	12–15	9–11	6–8	4–5	0–3
<p>Thanolo ya setlhogo Ngangisano e e tseneletseng, katlholo le go tlhaloganya setlhangwa</p> <p>15 MADUO</p>	<p>-Tsi bogelo ka dinaledi: 14–15 -Tsi bogelo e e manontlhotlho: 12–13 -Thanolo e e tseneletseng ya setlhogo -Motseletsele o o itumedisang wa dintlha tsa ngangisano, di tshgediwa ka botlalo go tswa mo dikwalong -Go tlhaloganya mofutakwalo le setlhangwa go go manontlhotlho</p>	<p>-O bontsha go tlhaloganya, gape o ranotse setlhogo sentle -Tsi bogelo e e lekalekanang ya dintlha -Dintlha tse di utlwalang tsa ngangisano, fela ga se tsothe tse di tshgeditsweng jaaka go ne go tshwanetse -Go tlhaloganya mofutakwalo le setlhangwa go a bonala</p>	<p>-Thanolo ya setlhogo e e mo magareng, ga se diponagalo tsothe tse di tlhagisitsweng ka botlalo -Go na le dintlha dingwe tse dintle tse di tshgeditsang setlhogo -Dintlha dingwe tsa dingangisano di tshgeditswe, mme fela bosupi ga bo dumelesege ka metlha -Tlhalogantse bontlhabongwe jwa mofutakwalo le setlhangwa</p>	<p>-Thanolo e e tlhaelang ya setlhogo, ga go na le diponagalo dipe tse di tlhagisitsweng ka botlalo -Go dintlha di le mmalwa tse di tshgeditsang setlhogo -Dintlha tsa ngangisano tse di maleba di dinnye thata -Go tlhaloganya mofutakwalo le setlhangwa go gonnye thata</p>	<p>-Setlhogo ga se tlhalogangwe -Maiteko a a bokoa a go araba potso -Dintlha tsa ngangisano ga di dumelesege -Morutwana ga a kgona go tlhaloganya mofutakwalo kgotsa setlhangwa</p>
KAGEGO LE PUO	8–10	6–7	4–5	2–3	0–1
<p>Popego, kelelo e e tlhaloganyegang le tlhagiso Puo, segalo le setaele tse di dirisitsweng mo tlhamong</p> <p>10 MADUO</p>	<p>-Popego e e lomaganeng -Matseno le bokhutlo di manontlhotlho -Dintlha tsa ngangisano di agegile sentle -Puo, segalo le setaele di supa kgolo, di a kgatlhisa, di nepagetse</p>	<p>-Kagego e e tlhamaletseng le kelelo e e utlwalang ya ngangisano -Matseno, bokhutlo le ditemana dingwe di rulagantswe sentle ka tomagano -Kelelo e e utlwalang ya ngangisano -Bogolo puo, segalo le setaele di nepagetse</p>	<p>-Go na le bosupi jwa kagego -E a tlhaloganyega le go lomagana fela e na le diphoso -Diphoso di le mmalwa tsa puo, segalo le setaele tse di nepagetseng go le go ntsi -Bontsi jwa ditema di nepagetse</p>	<p>-Popego e supa thulaganyo e e fosagetseng -Dintlha tsa ngangisano ga di a rulagangwa sentle -Diphoso tsa puo di a bonala -Segalo le setaele tse di seng maleba -Ditemana di fosagetse</p>	<p>-Go tlhokagala ga kagego go kgoreletsa kelelo ya ngangisano -Diphoso tsa puo le setaele se se fosagetseng di tlhola setlhangwa se se sa atlegang -Segalo le setaele tse di seng maleba</p>
SEELO SA MADUO	20–25	15–19	10–14	5–9	0–4